

УДК 372.8

**В.В. Щербина, к.б.н., доц., Ю.В. Чебанова, к.геогр.н, ст. викл.,
М.М. Ганчук, ст. викл., В.П. Скиба, ас., Е.М. Аюбова, ас.,
О.Г. Антоновський, ас, Н.В. Тарусова, к.б.н., доц.**
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ СОЦІОЛОГІЧНИХ ОПИТУВАНЬ
МАГІСТРАНТІВ 2021 Р. ЩО ІДЕНТИФІКУЮТЬ РІВЕНЬ ЇХ
СТАВЛЕННЯ ДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ВПРОВАДЖЕННЯ
СТУДОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 101 –
ЕКОЛОГІЯ У ТДАТУ**

Анотація. У статті визначені данні соціологічних опитувань магістрантів що ідентифікують рівень їх ставлення до деяких аспектів впровадження студоцентрованого навчання за спеціальністю 101 – Екологія у ТДАТУ. Надана інформація, щодо ставлення здобувачів до рівня поваги та врахування різноманітності здобувачів вищої освіти та їх потреб; особливостей використання різних педагогічних методів та форм навчання; корегування надання освітніх послуг із врахуванням думки студентів; розвиток взаємоповаги у стосунках студента і викладача; відчуття незалежності здобувачів вищої освіти водночас із забезпеченням належного наставництва і підтримки; задоволеності методами та формами викладання і навчання, що використовуються на ОПП «Екологія». Проведений аналітичний огляд отриманих результатів соціологічних опитувань та діючих практик реалізації освітнього процесу на рівні освітньої програми зокрема та ЗВО в цілому.

Ключові слова: студоцентризм, соціологічні опитування, спеціальність 101 – Екологія, ТДАТУ.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення й підвищення якості вищої освіти посідає одне з центральних місць в освітніх реформах нашої держави, виступаючи одночасно метою їх проведення й найважливішим критерієм успіху вживаних заходів [1]. Формування єдиного простору вищої освіти, яке відбувається в сьогоденній інформаційній мережевій економіці знань, стимулює підвищення професійних, соціальних та інших зумовлених ринком праці вимог до змісту та форм навчального процесу [2]. Дієвим засобом підвищення якості вищої освіти і важливою умовою підготовки висококваліфікованих фахівців в сучасних умовах на рівні із іншими складовими їх забезпечення є студентоцентризм. Студоцентрована освіта має багато спільного з новою парадигмою вищої освіти [3], що виникає в США в 1990-ті рр. та позначає собою зміни визначення місії та мети університету, критеріїв його успіху, структури навчального процесу, теорії навчання,

принципів фінансування, а також тлумачення ролей викладачів та студентів [4]. Студентоцентроване навчання і викладання відіграють важливу роль у стимулюванні мотивації студентів, їх самоаналізі та залученні до освітнього процесу [5] і саме тому потребує всебічного вивчення та аналізу.

Водночас виходячи з європейського досвіду управління якістю освіти, у національній вищій школі актуальною стає соціологічна оцінка та експертиза функціонування ВНЗ із метою запобігання надання неякісних послуг і загальної перевірки відповідності освітніх послуг запитам споживачів, держави та суспільства, актуалізується розробка методик і заходів, спрямованих на комплексну соціологічну оцінку діяльності ВНЗ з метою підвищення якості надаваних освітніх послуг [1].

Враховуючи вище зазначене доцільно зауважити актуальність досліджень зазначеного тематичного спрямування, що потребують постійного оновлення та доповнення не лише на рівні ВНЗ але і на рівні організації освітнього процесу в умовах реалізації окремо взятої спеціальності.

Мета дослідження полягає у аналізі результатів бальної оцінки тверджень визначених за результатами соціологічних опитувань магістрантів спеціальності 101 – Екологія ТДАТУ для визначення їх ставлення до деяких аспектів впровадження студентоцентрованого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. В ході проведеного дослідження використовувались загальнонаукові та конкретно-наукові методи, а саме: аналіз та синтез, системне узагальнення та порівняння, тощо; окрім цього використовувались прийоми соціологічних досліджень на основі анкетного опитування. У процедурі опитування прийняли участь магістранти спеціальності 101 – Екологія першого та другого року навчання Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного. Всього було опитано 85,7% контингенту здобувачів, які навчаються у магістратурі. Анкетування здобувачів проводилось у 2021 р. В ході опитування студентам було запропоновано оцінити за 10 бальною шкалою наведене твердження (при цьому 10 балів відображають повну відповідність діючим прийомам реалізації освітнього процесу на освітньо-професійній програмі (ОПП) «Екологія» другого (магістерського) рівня, а 1 бал відповідно цілковиту незгоду). Перелік тверджень що виносились для оцінювання включав такі тези як:

- Викладання та навчання на ОПП «Екологія» є таким, що поважає і враховує різноманітність здобувачів вищої освіти та їх потреби;
- Викладачі ОПП «Екологія» використовують різні педагогічні методи та форми навчання;
- Викладачі ОПП «Екологія» корегують надання освітніх послуг із врахуванням думки студентів;
- ЗВО забезпечує розвиток взаємоповаги у стосунках студента і викладача;

- Викладачі ОПП «Екологія» формують відчуття незалежності здобувачів вищої освіти водночас із забезпеченням належного наставництва і підтримки;

- Я як здобувач вищої освіти задоволений методами викладання і навчання, що використовуються на ОПП «Екологія».

За даними проведеного соціологічного опитування здобувачів було визначено, що рівень загальної задоволеності студентів магістратури відповідної спеціальності є високим. Оскільки при оцінюванні вище наведених тверджень переважають високі бальні оцінки (Рис. 1, 2).

У відповідності до наведених відсоткових показників бальної оцінки тверджень можна зазначити, що викладання на ОПП «Екологія» поважає та враховує різноманітність здобувачів вищої освіти та їх потреби, що забезпечується через індивідуальний підхід з боку науково-педагогічних працівників кафедр які приймають участь у навчанні магістрантів відповідної спеціальності, створені умови для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами; впроваджені механізми освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти, тощо.

Об'єктивною з точки зору організації освітнього процесу є і висока бальна оцінка твердження «Викладачі ОПП «Екологія» використовують різні педагогічні методи та форми». Викладання проводиться у вигляді лекцій, практичних занять, науково-дослідної виробничої практики, самостійного навчання на основі підручників та конспектів, дистанційної самопідготовки на порталі університету, консультацій з викладачами тощо. В залежності від запитів здобувачів вищої освіти, ступеня їх попередньої підготовки та інших умов у процесі викладання можуть використовуватись пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, ілюстрації, демонстрації, порівняння, дискусії, елементи дистанційного та змішаного навчання тощо.

Переважання 10-ти бальної оцінки при розгляді твердження «Викладачі ОПП «Екологія» корегують надання освітніх послуг із врахуванням думки студентів» обумовлюються тим фактом, що гарант освітньої програми на постійній основі приймає рекомендації здобувачів, щодо оновлення змісту освітньої програми та регулярно проводить збори студентів з метою ознайомлення їх із змінами. Плідна співпраця здобувачів вищої освіти із студентським самоврядуванням та адміністрацією кафедри, деканату та ректорату дозволяє вчасно виявляти запити магістрантів спеціальності, що пов'язані із необхідністю певних змін у реалізації освітнього процесу та організації спільних заходів та проектів.

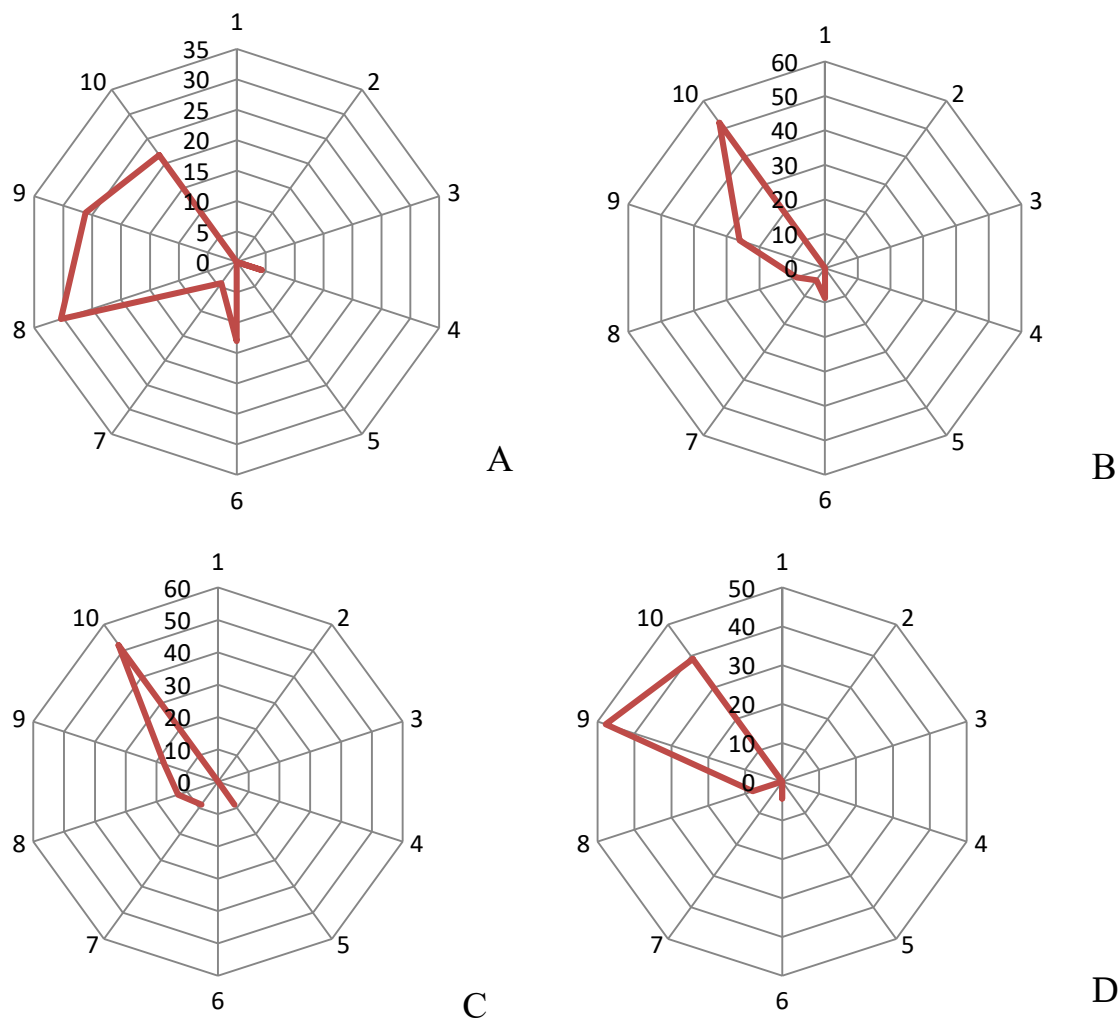

Рис. 1. Відсотковий розподіл бальної оцінки тверджень* за результатами опитувань магістрантів спеціальності 101 – Екологія ТДАТУ

*Примітка:

«Викладання та навчання на ОПП «Екологія» є таким, що поважає і враховує різноманітність здобувачів вищої освіти та їх потреби» (А);

«Викладачі ОПП «Екологія» використовують різні педагогічні методи та форми навчання» (В);

«Викладачі ОПП «Екологія» корегують надання освітніх послуг із врахуванням думки студентів» (С);

«ЗВО забезпечує розвиток взаємоповаги у стосунках студента і викладача» (D).

Високий рівень взаємоповаги у стосунках студента і викладача, що визнають здобувачі за результатами проведених опитувань забезпечується на рівні ЗВО, чому сприяє робота студентського омбудсмана, потужна нормативна база ЗВО, що включає Положення про розгляд скарг студентів ТДАТУ, Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю з дисципліни, Порядок процедури врегулювання конфліктних ситуацій та розгляду скарг, пов'язаних з сексуальними домоганнями, дискримінацією та корупцією серед учасників освітнього процесу ТДАТУ, тощо. Не менш важливе значення займає позитивний психоемоційний комфорт середовища навчання, що сформований при цільовому залученні штатного психолога ТДАТУ.

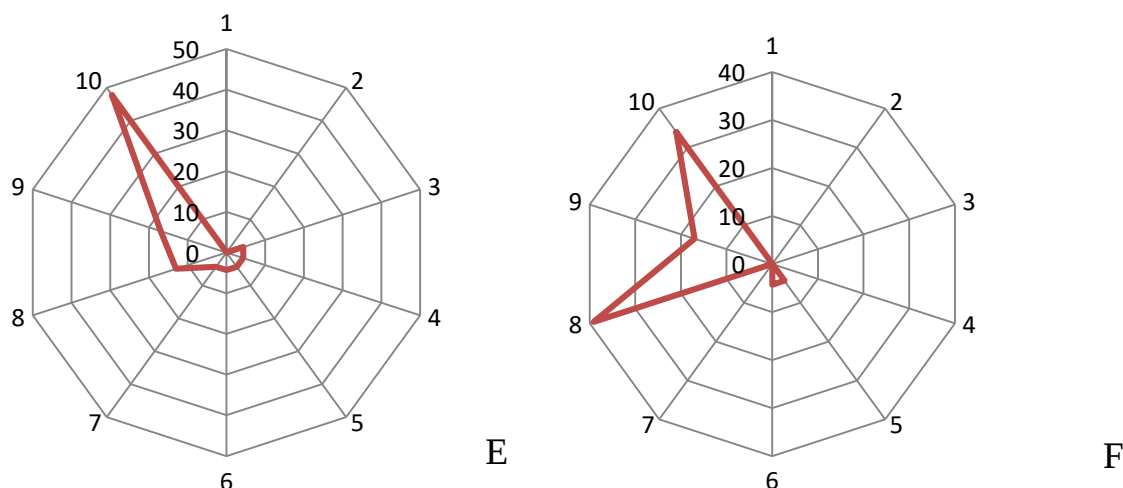

Рис. 2. Відсотковий розподіл бальної оцінки тверджень за результатами опитувань магістрантів спеціальності 101 – Екологія ТДАТУ**

****Примітка:**

«Викладачі ОПП «Екологія» формують відчуття незалежності здобувачів вищої освіти водночас із забезпеченням належного наставництва і підтримки» (Е)

«Я як здобувач вищої освіти задоволений методами викладання і навчання, що використовуються на ОПП «Екологія»» (F)

Відчуття незалежності здобувачів вищої освіти водночас із забезпеченням належного наставництва і підтримки на ОПП «Екологія» з боку викладачів (Рис. 2Е) формується через налагоджену систему кураторства академічних груп, визначений графік консультацій, самостійну та дистанційну роботу здобувачів, що успішно здійснюється із використанням платформи Moodle. При оцінці твердження «Я як здобувач вищої освіти задоволений методами викладання і навчання, що використовуються на ОПП «Екологія»» переважала 8-ми бальна оцінка, що можливо пов'язано не стільки з професіоналізмом викладання освітніх компонентів, а із особливостями реалізації освітнього процесу у поточному навчальному році, що обмежував можливість використання окремих методів через дистанційний формат спілкування який реалізувався у період дистанційного та змішаного навчання через пандемію.

Висновки. Таким чином за результатами проведених соціологічних досліджень магістрантів, що ідентифікують рівень їх ставлення до деяких аспектів впровадження студоцентрованого навчання за спеціальністю 101 – Екологія у ТДАТУ можна визначити задоволеність здобувачів відповідним рівнем реалізації освітнього процесу. Оскільки більшість студентів погоджується із наданими для бального оцінювання тезами визначаючи для них достатньо високі бали у більшості випадків. Узгодженість наведених соціологічних опитувань із приведеними у статті прийомами реалізації навчання за ОПП «Екологія» говорять про ефективність їх використання та про доцільність їх збереження як позитивну практику забезпечення якості освітнього процесу на відповідній спеціальності в контексті забезпечення студоцентрованого навчання.

Список використаних джерел.

1. Горбов В. В. Перспективи соціологічної оцінки якості освітніх послуг: методичні рекомендації. Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті: зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. за міжнар. участю (Київ, 2–3 берез. 2016 р.). К. : КНЕУ, 2016 . С. 43-44.
2. Вітлінський В. В., Катуніна О. С. Економіко-математичне моделювання у системі освітніх програм студентоцентрованого навчання. Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті: зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. за міжнар. участю (Київ, 2–3 берез. 2016 р.). К. : КНЕУ, 2016 – С. 30-31.
3. Robert B. Barr, John Tagg. From teaching to learning – a new paradigm for Undergraduate education. Change. 1995. P. 13–25.
4. Сорока Ю. Г. Практикуючи студентоцентровану освіту: діагностичні аспекти студентських очікувань. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. 2014. № 1101. Вип. 32. С. 190-194 .
5. Оболенська Т. Є., Рижук Ю. М., Чабанюк О. А. Омбудсмен по правам студентів у механізмі забезпечення якості вищої освіти. Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті: зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. за міжнар. участю (Київ, 2–3 берез. 2016 р.). К. : КНЕУ, 2016. С. 34-39.

Shcherbina V.V., Chebanova Yu.V., Ganchuk M.M., Skyba V.P., Ayubova E.M., Antonovsky O.G., Tarusova N.V. Analysis of the results of sociological surveys of undergraduates in 2021. identifying the level of their attitude to some aspects of the implementation of student-centered education in the specialty 101 - Ecology in TSATU.

Summary. The article identifies the data of sociological surveys of undergraduates that identify the level of their attitude to some aspects of the implementation of student-centered education in the specialty 101 - Ecology at TSATU. Provided information on the attitude of applicants to the level of respect and consideration of the diversity of applicants for higher education and their needs; features of the use of different pedagogical methods and forms of teaching; adjusting the provision of educational services taking into account the views of students; development of mutual respect in the relationship between student and teacher; a sense of independence for higher education seekers while providing proper mentoring and support; satisfaction with the methods and forms of teaching and learning used at OPP «Ecology». An analytical review of the results of opinion polls and current practices of the educational process at the level of the educational program in particular and free economic education in general.

Key words: student-centered, sociological polls, specialty 101 – Ecology, TSATU.